

Stavařům se díky Bruselu uleví

Radek Bednařík - redaktor HN

26. 2. 2015

Stavebnictví čeká příští rok přelomová změna. Nejpozději od května se budou moci zadavatelé veřejných zakázek, jako je třeba Ředitelství silnic a dálnic, dohodnout se stavaři na tom, že provedou další práce na stavbě, aniž by se musely zkoumat důvody, které je k tomu vedly.

Celkem tyto změny smluv budou moci dosáhnout až patnácti procent hodnoty zakázky. Spolu s již ohlášeným plánovaným nárůstem maximálního limitu víceprací z třiceti na padesát procent tak firmy získají výrazně širší manévrovací prostor na to, jak řešit nečekané změny, které mohou nastat během stavby.

Novinka přijde se zbrusu novým zákonem o veřejných zakázkách, na kterém v současnosti pracuje ministerstvo pro místní rozvoj a toto pravidlo pouze přejímá z evropské směrnice, která platí už rok.

"Toto uvolnění pravidel, kdy zadavatelé veřejných zakázek budou moci měnit smlouvy do 15 % hodnoty zakázky bez uvedení důvodu, odpovídá směru, kterým se vydala Evropská unie," říká k tomu Veronika Vároši z tiskového odboru ministerstva. Zároveň ale upozorňuje, že česká verze evropské směrnice prý bude přísnější. Zadavatel se také nebude moci se stavební firmou dohodnout na tom, že by - laicky řečeno, namísto nemocnice postavil třeba obchodní centrum.

Všichni jsou pro

Na toto opatření netrpělivě čekají stavební firmy, kterým na evropské poměry poměrně nízký limit na vícepráce ve výši 30 procent z ceny zakázky velice komplikoval život. Protože v České republice je zakázáno vzájemně započítávat méněpráce - neboli hodnotu prací, které se na stavbě neprovedou - a vícepráce, investoři velice často nechtějí povolit použití nejmodernější technologie či materiálů.

Například pokud by chtěl zadavatel jiná, úspornější okna, než jaká původně byla v projektu, tak reálně se v ceně stavby projeví pouze ta, která se ve stavbě použila. Vícepráce se tak navýší o cenu úspornějších oken, avšak nesníží se o hodnotu těch původních, která se na stavbě vůbec nepoužila.

Zavedení patnáctiprocentního limitu ulehčí život i zadavatelům. Současná pravidla určující, kdy může veřejný investor zadat stejné firmě vícepráce, jsou totiž velice přísná a podle firem často není jasné, které práce ještě lze do víceprací zahrnout a které už nikoliv.

"Přesně určit, které změny tam ještě patří, je velice obtížné. Investoři si na to většinou najímají právní poradce a jejich interpretace se výrazně liší případ od případu," říká František Polák, mluvčí společnosti Metrostav.

Novinku z evropské směrnice podpořil i Úřad na ochranu hospodářské soutěže. "Zadavatelé zakázek tímto opatřením dostávají významný prostor k tomu, aby mohli přistoupit ke změně smlouvy, aniž by museli složitými a zdoluhavými mechanismy dodatečné stavební práce opětovně soutěžit," říká Petr Rafaj, předseda antimonopolního úřadu.

Pozor na zneužití, varuje ÚOHS

Zároveň ale varuje firmy už dopředu před tím, aby se nesnažily tuto novinku zneužívat. "Důsledně sleduji, jak bude toto pravidlo zachyceno v naší legislativě. Nemělo by totiž docházet k tomu, že by zadavatelé a dodavatelé už při tvorbě nabídek automaticky počítali s tím, že vždy dojde k patnáctiprocentnímu navýšení ceny," upozorňuje Rafaj.

Konkrétním příkladem, kde mohlo pravidlo patnácti procent pomoci zabránit složitým právním vyjednáváním a přerušování stavby, může být rekonstrukce úseku dálnice D1 mezi Lhotkou a Velkou Bíteší. Společnost OHL ŽS tento úsek rekonstruuje od dubna 2013 za cenu 596 milionů korun. V červenci téhož roku se ale stavba zasekla: společnost tvrdila, že silnice je v mnohem horším stavu, než předpokládal projekt, a chtěla po Ředitelství silnic a dálnic 69 milionů korun na vícepráce. To představuje přibližně 11,5 procenta z ceny zakázky. Firma se nakonec s ředitelstvím silnic na řešení dohodla až v říjnu, s tím, že dostane navíc maximálně deset milionů.

I na základě této zkušenosti proto samotné ŘSD tvrdí, že současná legislativní úprava je příliš rigidní. "Navíc, pokud je na některé stavbě dosaženo limitu pro vícepráce, vzniká velký problém, který se ještě nikomu nepodařilo uspokojivě vyřešit," říká mluvčí ředitelství Jan Studecký s tím, že taková situace může stavbu zcela paralyzovat.

Současný zákon o veřejných zakázkách totiž stanovuje, že zadavatel, například ŘSD, musí na vícepráce, které překročily oněch třicet procent, vypsát samostatné výběrové řízení. Pak se může snadno stát, že by na jedné stavbě měly pracovat dvě firmy, což je podle odborníků nereálné.

"Je naprostý nesmysl, že by část díla na stejném pracovišti dělal jiný dodavatel. Stejně jako možnost dokončit původní rozsah zakázky a pak staveniště předat jiné firmě na dokončení víceprací," potvrzuje Tomáš Koranda, člen představenstva Hochtiefu.

15 procent

až do této výše hodnoty zakázky budou moci stavaři a zadavatelé měnit smlouvy a uzavírat dodatečné práce bez zkoumání důvodů.

50 procent

hodnoty zakázky bude nový maximální limit pro vícepráce. Ty se ale budou zdůvodňovat i nadále. Nyní je výše limitu 30 procent.